

PŁYNAĆCY (137) *part praes act*

płynący (132), **płyniący** (1), **płynąc** (4); płynąc *PudłDydo*; płynący : płynąc *BielKron* (5:2), *SienLek* (7:1); płynący : płyniący *FalZioł* (42:1).

sg m N płynący (11), płynąc (1) *SienLek*. ◇ G płynąc(e)go (1). ◇ A płynący (2), płynąc(e)go (1). ◇ I płynącym (2). ◇ V płynący (1). ◇ f N płynącã (10). ◇ G płynącój (11); -ój (1), -(e)j (10). ◇ A płynącã (40), płynąc (1) *BielKron*. ◇ I płynącã (1). ◇ V płynącã (1). ◇ n N płynąc(e) (3). ◇ G płynąc(e)go (2). ◇ A płynąc(e) (1). ◇ I płynąc(e)m (1). ◇ V płynąc(e) (1). ◇ pl N subst płynąc(e) (3). ◇ G płynących (2). ◇ D płynącym (4). ◇ A m pers płynąc(e) (3). subst płynącć (27), płynąc (2) *BielKron*, *PudłDydo*; -ć (1), -(e) (26). ◇ I f płynąc(e)mi (4) *RejPos* (2), *SkarŻyw*, *ArtKanc*, płynącymi (1) *KromRozm III*.

Sł stp s.v. płynącć, Cn: płynący, Linde XVII – XVIII w. s.v. płynącć.

I. W funkcji właściwej (134) :

1. *Lejący się, toczący się: fluxus Mącz, Cn; fluens PolAnt, Cn; labilis BartBydg; irriguus Mącz; profluus, refluus Calep; fluidus, fluvidus, manalis, manans, profluens, torrens Cn (80) : BartBydg 78b; Refluus – wząd płinączy, zcziekaiączy. Calep 904b, 607b.*

a. *O wodach bieżących, zwłaszcza rzekach (28) : Więc rożyczki nadobne między nimi ftoią/ [...] A w pośrzodku kryniczka nadobnie płynąca RejWiz 65.*

W porównaniu (1): Iák frogość wod gdy płuyc co fwą nawalnością. Prawye ná kftałt potoku byłtrze płynącego/ Thák oni [ludzie uporni] chcyeli porwác z vporu fwoyego/ Gwałtownye dullę nálfę LubPs cc4v.

W charakterystycznych połączeniach: płynąca(-y) kryniczka, poto(cze)k (2), strumyszek; płynący bystrze, chutko, cichuczko, leniwo, nadobnie (2), przyjemnie, rozkosznie, tam i sam, ustawicznie, wiecznie.

Wyrażenia: »krwią płynąca rzeka, woda« (1:1): pan Tyranny zetrze w gniewie swoim. Sąd fwóy rościągnie: polá trupámi okrije/ Książę możné zábije: Krwią płynącą będzie pił wodę pátokową. KochPs 170; WysKaz 9.

»rzeka płynąca« [w tym: między czym (1), skąd (2)] = fluvius fluens JanStat [szyk 9:2] (11): RejPs 34v; Widziałem piękną rzekę nadobnie płynącą RejJóz K3; Oni [rycerze] widząc wielką rzekę bárzo chutko płynącą [fluuii magnitudinem cursu velocissimo]/ bali lie przez on móft przełć HistAl E3v; RejWiz 176v; BibRadz Sap 11/7; Tardus incessu fluuius, Leniwo płynąca rzeká. Mącz 441 a; SkarŻyw 259; StryjKron 96; ArtKanc I3; SarnStat 466. Cf »krwią płynąca rzeka«.

»woda płynąca« [szyk 4:1] (5): A będzie iako drzewo łzczepione wedle wod płynących [secus decursus aquarum] ktore da swoy owoc czału swego. WróbŻołt 1/3; RejPs 33v; Tákże wody tám y lám płynące/ zściekły z ziemie [Et reversae sunt aquae quae erant super terram] BibRadz Gen 8/3; SkarŻyw 501. Cf »krwią płynąca woda«.

Przen (6) : Słodki Chryfte IEzu/ dobroci płynąca GrabowSet O3v, L2v.

płynący z czego (1): Toć [Pismo św.] yeft on prąd z kołcyoła płynący/ o którym Ezechiel prorok piífę/ iż go żaden człowyek przebrnąć nyemogł KromRozm II p4.

Wyrażenia: »płynący flader« = *prawdopodobnie słoje drewna układające się na kształt płynącej wody* (1): Drzwi sztukwárkiem rozlicznym dziwnie nákrapiáne/ Liřtyw ławy płynącym fladrem pokládáne. *RejWiz* 11v.

»płynący jako woda, na kształt wody« (1:1): Niebo dziwno ípráwione s powietrza dziwnego/ A iáko ná křtałt wody/ práwie płynącego. *RejWiz* 144v; *RejPos* 43v.

a. *Wyplývajúcy* (4) : Tyś Pánie dziwná možnosť íwá wřędzye raczył obiáwić/ [...] Thy co s íkáliřtych pagorkow puřczářz źródłá płynące *LubPs* X5v.

Wyrażenia: »ustawicznie płynący« (1): Fons irriguus, Zródło wřtáwicznie płynące. *Mącz* 356b.

»woda płynąca [z czego]« (1): Iáko Ezechiel powiedział w widzeniu swoim: Iz widzyáłem wodę płynącą s kořciołá od práwey ítrony *RejPos* 153v.

Przen [z kogo] (1) : [Atanasius] to Bogu oycu przyczyta/ iz on z siebie fámeo ma to/ czym íeřt: y zowie go źródłem/ á řyná zás ítrumieniem z niego płynącym *CzechEp* 227.

b. *O opadzie atmosferycznym [skąd]* (1) : Y wy páná chwalić mácie Smocy/ co w górách mieřzkaćie: Y wielorybowie z wámi/ [...] y řniég zniebá płynący *KochPs* 214.

c. *O innych płynach: ciekący, kapiący, spływający* (48) :

płynący dokąd (1): Dzieciátko w řywocie matczyńem trzema błoneczkami bywa wwikłáno. Pierwřza błonka wierzchnia/ ípodnie dwie błoncze: y wřzythko dziecię okřáza/ ák themu broni dzieciátko od złych wilkořci iadowitych: płyniáczych tam k temu nizkiemu řtokowi. *FalZioł* V 16.

Wyrażenia: »krew (a. krwawe krople) płynąca(-e)« [w tym: na co (2)] [řyk 7:2] (9): PÁnie Iezu kryřte [...] krwawé krople s potem płynącć/ s twédo [!] nářwiéřřlégo ciala wypuřczáles. *Opecřyw* 105v, 148v; Teř żyła ktora íeřt miedzy wielkiem palczem á wkazuiáczym: zowiemy teř główná/ [...] á wiéczey odwracza krew płynącą na mieřtca przereczzone *FalZioł* V 58v, ++4d, I 38b; *SienLek* 145; *SkarJedn* 394; *Skarřyw* 41; [Jezu] A gdy řię iuř przybliřzała męká twoiá/ chćiales ímutek y żáloř ná řię przyiáć iáko człowiek prawđřivy: [...] á dla boiu wielkiego/ miářto potu/ w kropiách krwi płynącey omoczyřes řię. *LatHar* 272.

»łzy płynąc [po czym]« (1): Vyrzařby s twarzy ímutney łzy po mieczu płynąc *PudłDydo* B5.

»pot płynąc« (1): Pot řilny płynąc iáko řnury: złe zná(mię). *SienLek* 23.

»płynący strumieniami [na co]« (1): A lud ktory řtał widząc płynącą krew řtrumieniámi ná ziemię/ wielce řię vřaliř *Skarřyw* 41.

»płynąc jako sznury« (1): *SienLek* 23 cf »pot płynąc«.

a. *Wydobywający się, wyciekający* (36) : IElenich iezikow wodka [...] Vriņę zbytnie płynącą zařtanawia *FalZioł* II 6c, I 144b; Ktemu íeřliby iáká řzátá/ ábo řkorá nářieniem płynącym ípluřkaná byřá/ tedy muři być przeprána w wodźie *BibRadz Lev* 15/17; *Skarřyw* 103.

płynący z czego (29): íeřt gumi iakoby řywycza ziednego drzewka płynącza *FalZioł* III 27c; Petroleum, oleum quod e petris naturae sponte fluit, Opoczyřty olej/ řam z řwego przirodzenia z opoki płynáći. *Mącz* 296c, 181c, 210d, 353d; Alburnum – Klei z drzewa płinacy. *Calep* 49a. Cf *Wyrażenia*.

W charakterystycznych połączeniach: *płynące(-y, -a) gumi* (2), *klej* (3), *nasienie, olej, oliwa, upławy, uryna, řywica* (2).

Wyrażenia: »krew płynąca« [w tym: z kogo, z czego (21), „skądkolwiek” (1)] [szyk 20:3] (23): Też woda w ktorej by był warzony krwawnik z babką/ [...] załtanawia każdą biegunkę/ y krew ze wżelkie⁶⁰ miełcza płynącą. *FalZioł* I 80d; Then [kamień] kiedy będzie na łzigi zawielzon, [...] krew płynącą z człowieka łtanowi. *FalZioł* IV 59d, §4b, §6b, ++4d, ++4f [2 r.], ++7e (18); Alexander [1] był niczemny/ leniwy/ vmárl gdy mu krwie z nofá płynącej nie można załtanowić. *BielKron* 169; Tu tedy będziemy bączyc/ iáko krew z ran płynącą vltánowić mamy *SienLek* 144v, 74; *SkarŻyw* 29, 463.

»łzy z oczu płynące« (2): Ta wodka w oczy wpulfzczana, czirwonofc łpada łzy z oczu płynące łtanowi *FalZioł* II 19d; *SienLek* 64v marg.

Przen [z czego] (1) : Oto ludzie ziemłcy/ [...] poźarli thę wodę/ á kąpią fie w niey vftáwicznie/ [...] połykiąc zázwdy wodę tę łmrodliwą płynącą s páfzczęki tego łmoká márnego [bestyi apokaliptycznej] *RejAp* 104v.

2. *Poruszający się po powierzchni wody lub w wodzie; natans HistAl; cursorius Mącz* (10) : wnet wyrzawłfy ią [wielką rybę] wielkim łzumem płynąc/ vćiekáli od niey *BielKron* 452v.

płynący do czego (1): [Gliceryjusz] vyrzał do brzegu płynącego Delphiná *SkarŻyw* 47.

Wyrażenia: »łódź, łodka, okręt płynący(-a)« [szyk 2:1] (1:1:1): *BielKron* 450; Cursoria navis, apud Sidon, Płynąca łódź. *Mącz* 74a; *HistRzym* 32.

»przez rzekę płynący« (1): Były tám w tey rzece niewiałfy álbo pánienki bárzo piękne/ [...] Ty to niewiałfy gdi widziály ludzi cudzoziemce przez rzekę płynące chwythály ie *HistAl* M3.

a. *Podróżujący po wodzie okrętem, łodzią itp.; navigans PolAnt* (4) : A oto dárował tobie Bog wżytkie płynące z tobą. *BudNT Act* 27/24.

płynący do czego (1): obiecuiemy [...] wysławszy Comisarze to załtanowic iakoby się nic nie działo ku szkodzie obywatelom WXLitewskiego [...] do Krolewica [!] Płynącym *ActReg* 45.

płynący w czym (1): [Piotr, Aliares i Abryllus] przyiecháli pod ieden wysep/ widzieli płynące ludzi w korytach/ pochwytháli ie *BielKron* 452v.

a. *W funkcji rzeczownika* (1) :

Wyrażenie: »płynący na morzu [do czego]« (1): drogá dobrego życia bywa náydowaná ná świece/ iáko drogá płynącym ná morzu/ do portu pewnego. *KołakSzczęśl* Cv.

3. *Wydzielający płyn* (33) :

płynący czym (5): Mellifluus, Miodu pełny/ Miodem płynący/ słodki. *Mącz* 214a. Cf Wyrażenia.

Wyrażenia: »choroba płynąca [z czego czym]« = choroba, której objawem jest wypływanie jakiejś substancji z ciała (2): Też kto by miał chorobę płynącą s członku męłkiego wilkofciami/ tedi tim ziele m obłoz członek thaiemny załtanowylz płynienie *FalZioł* I 34d, ++5c.

»niewiasta krwią płynąca [= mająca krwawienia]« [szyk zmienny] (2): *SkarŻyw* 301; Ták y wiele innych/ ktorzy iákiego dobrodzieyftwá prošili v Chriřtułá (iáko niewiałtá krwią płynąca) vpadáli v nog iego. *WujNT* 412.

Przen (5) :

Wyrażenie: bibl. »ziemia mlekiem i miodem, miod i mleko płynąca« = ziemia obiecana [szyk zmienny] (3:2): *BielKron* 28v, 30v, 40v; A nápiřelz ná nie [na kamienie] wżytkie słowá zakonu tego/

gdy się przeprowiż/ ábyś łzedł [...] do ziemie płynącej mlekiem y miodem [*terram fluentem lacte et melle*] iáko mówił Iehowá Bog *BudBib Deut 27/3, Ios 5/6*.

a. Ropiejący (23) : *March*¹ A2; Proch znafienia tego kopru/ albo popioł łprochem korzenia kofáóczowego zmiefzay/ á kto ma rany płynące s łwego cziáła/ zafipuy tym prochem/ vznałz mocz [pomoc *SienHerb*]. *FalZioł* I 7c, ‡3d, ++6d, [*5]d, I 8b, 14d (10); *March*³ T7; Humescantes oculi, Płynące oczy/ to yełt/ które bywáyą łzami zálewáne. *Mącz* 159d; A w kim łye tá wilkość zbytnia rozmnoży/ s tąd bywáią Ręmy/ oczu płynienie/ niechęć iedzenia/ krofty/ płynące wrzody *SienLek* 30, 66.

płynący czym (2): Pamphili, y łlaz półpołu łtłuczóno/ á to gdy na ranę przykłada: vzdrawia rany krwiá płynące mocznie *FalZioł* V 115v, V 78v.

W połączeniach szeregowych (2): Też vrina dziecięcza w oczy pułzczóna łwierzbíacze y krwawe y płynące/ iełt ófobna. *FalZioł* V 78v, V 78v.

W charakterystycznych połączeniach: płynące emoroidy (2), *oczy* (13), *rany* (7), *wrzody*; *płynący łzami, krwiá, płynący mocnie, zbytnie* (2).

Szeregi: »płynący i gnijący« (1): Też proch korzenia tegoż ziela iełt dobry na rany płynące y gnijące *FalZioł* I 15d.

»płynący albo (i) krwiá zaszły (a. krwawy)« [*szyk 1:1*] (2): Też kto ma oczy płynące albo krwiá zafzłe/ thedy łok ruciany łtacíją przyprawiony albo róspułzczóny/ tym oczy chore maczay *FalZioł* I 118b; Zylá miedzy wielkim páłcem v Ręki [*tj. kciukiem*]/ á miedzy Roźnem [*tj. palcem wskazującym*]/ pomaga [...] náprzećiw krwáwym y płynącym oczom. *SienLek* 35.

»miászszy a płynący« (2): A wzroft Márchołtow był krotki/ [...] oczy miáffe á płynące *March*¹ A2 [*idem*] *March*³ T7.

4. *Pochodzący; przen* (11) :

płynący od kogo, od czego (2): *KromRozm III* Q2; Tám naydziełz Chrześciáninie łiedmioráką kápiel ná omyćie grzechow twoich: naydziełz w iedney Bolkiey perfonie rzeczy iákoby przećiwne/ ode dwu iego łwiętych natur prawdźiwie płynące. *LatHar* 262.

płynący z czego (9): iż on [*kościół*] yełt á ma być yeden/ łwyęty/ półpolity/ áłbo pówłfechny/ y ápołtołłki/ to yełt/ krwyá páná náłfego Yezu Kriřtá/ á łwyátołfcyámi z nyey płynącymi/ pówlyęcony *KromRozm III* Q3, G6v; on Arius bezecny/ [...] záplugáwił á zaráził wlyztyki wzdroie y łtudnice płynące s szczyrey prawdy Páná náłfego *RejAp* 74v; Tákowá tedy Spowiedź áłbo wyznánie z vprzeymego á wiernego łercá płynącą/ wierzymy być przed Pánem Bogiem dołtáteczną *WujJudConf* 82; *CzechRozm* 268; *SkarJedn* 10; *CzechEp* 136; Izali tedy/ tá niebiełka wiárá/ y żywot z niey płynący/ moze łię łwiátu podobác *NiemObr* 11; *SkarKaz* 311a.

W charakterystycznych połączeniach: płynąca(-y, -e) nauka, porządek (2), *spowiedź, łwiętości, wiara, wyznánie* (2), *żywot*; *płynący ode dwu natur* (Jezusa), *od sprawce najwyłższego*; *płynący z ciála Chrystusowego, z ducha bóžego, z łaski, z nauki Chrystusowej, z pomocy, z prawdy Pana, z serca, z wiary*.

II. *W funkcji przymiotnika; rzadki, niezgęstniały* (1) :

*W przeciwstawieniu: »miąszszy ... płynący« (1): Czemu mleko wypufzczone z pierli gdy bywa gęfte á miąłfze znamionuie otroka, zafię rzadkie á płynące znamionie [!] dziewkę. *GlabGad D7v.**

*Szereg: »rzadki a płynący« (1): *GlabGad D7v cf W przeciwstawieniu.**

***** Bez wystarczającego kontekstu (2) :** Fluxus, Płynący. *Mącz 131c; Profluus – Mimo płynąci. Calep 855b.*

Synonimy: 1. bieżący, ciekący, lecący; b. padający c. kapający, kapiący, padający, sączący się; 2. żeglujący; 3. ciekący.

Cf PŁYNAĆ

MN